

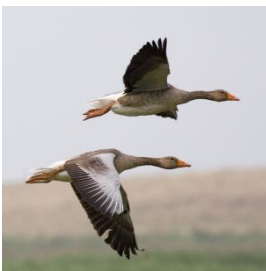
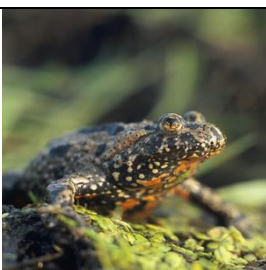

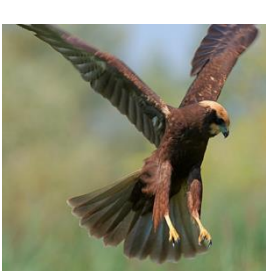

ZESTAW KONTROLNY DLA NAUCZYCIELA/-LKI

Lp.	Nazwa gatunku	Grupa*	Opis	Miniatura zdjęcia
1	świstun zwyczajny <i>Anas penelope</i>	B	Jestem ptakiem wędrownym z rodziny kaczkowatych, zamieszkującym północną Eurazję. Mam krótki dziób i okrągłą głowę z wypukłym czołem. Moje upierzenie zależy od pory roku, zalotów i płci. Najbardziej ozdobny jest samiec w szacie godowej: czoło i wierzch głowy ma kremowy, boki głowy i szyję kasztanowe, ciało popielate z biało-czarnym prążkowaniem, czarne podogonie i niebieski dziób. Mieszkam na dużych jeziorach, rzekach, stawach i bagnach. Gniazdo buduję z gałązek, puchu i piór na ziemi, w pobliżu wody. Jem głównie zielone części roślin wodnych.	
2	starodub łąkowy <i>Angelica palustris</i>	P	Pochodzę z rodziny selerowatych. Pod ziemią chowam kłącze, z którego co roku wyrasta moja wysoka rozgałęziona łodyga, pokryta złożonymi, pierzastymi, szorstko owłosionymi liśćmi. Na szczycie pędów mam baldachowate kwiatostany, złożone z białych drobnych kwiatków o 5 płatkach. Rosnę na wilgotnych łąkach, w zaroślach, niskich torfowiskach oraz olsach Europy i Azji. W Polsce jestem gatunkiem rzadkim, a moje siedliska podlegają ochronie.	
3	gęś gęgawa <i>Anser anser</i>	B	Jestem ptakiem wędrownym z rodziny kaczkowatych, zamieszkującym Eurazję. Upierzenie obydwu płci jest takie samo: szaro-popielate z poprzecznym prążkowaniem, a brzuch i podogonie białe. Spód i przód skrzydeł mam srebrzystoszary, nogi różowe lub czerwone oraz pomarańczowy dziób. Mieszkam na trudnodostępnych zbiornikach wodnych, gęsto porośniętych trzciną. Żeruję na polach i łąkach na trawy, zboża, owoce. Mój gatunek łączy się w pary na całe życia, a kiedy partner ginie, do końca życia pozostajemy sami. Jestem przodkiem gęsi domowej.	
4	kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	A	Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.	
5	rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	B	Jestem wędrownym ptakiem wodnym, dorastającym do 30 cm. Poznacie mnie po czarnym dziobie i ciemnoczerwonych nogach. Zamieszkuję bagna, podmokłe łąki, szuwary, wyspy i rozlewiska rzeczne. Zjadam tam moje ulubione owady, larwy, pająki, małe ryby i płazy. W Polsce żyję od wiosny do jesieni, a zimę spędzam w cieplejszych krajach Afryki. Najbardziej lubię wędrować w grupie z kilkunastoma ptasimi braćmi. Ludzie mnie chronią poprzez dbanie o moje siedliska i zapewnianie mi dobrych warunków do zakładania rodziny.	
6	błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	B	Jestem dużym ptakiem drapieżnym z rodziny jastrzębiowatych. Mam długie szarobrązowe skrzydła, wąski niebieskawo-popielaty ogon, żółte nogi, brązowy grzbiet oraz żółtobiałą głowę i pierś. Lubię tereny otwarte i nie zapuszczam się do lasów. Możecie mnie zobaczyć, kiedy latam nad zarośniętymi zbiornikami wodnymi lub mokradłami. Poluję na drobne ssaki, ptaki, płazy, ryby oraz owady. W Polsce żyję od marca do października, a zimy spędzam zwykle w Afryce. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, gdyż ludzie zbyt często wykasują moje trzcinowiska i szuwary, pozbawiając mnie domu.	

7	żuraw zwyczajny <i>Grus grus</i>	B	Jestem dostojnym, szarym ptakiem z długimi, zwisającymi piórami na ogonie i grzbiecie. Moja głowa jest u góry karminowa, jej boki są białe, a czoło i przód długiej szyi - czarne. Do niedawna można mnie było spotkać w całej Europie, ale ludzie osuszyli podmokłe lasy i zniszczyli moje łągiewiska. Dziś w Polsce występuję tylko miejscowo, dlatego zostałem objęty ścisłą ochroną gatunkową. Wymagam waszej pomocy i dbania o moje siedliska: rozległe bagna wśród lasów, torfowiska, wrzosowiska, tereny podmokłe i bagienne nad jeziorami oraz starorzeczami.	
8	wydra europejska <i>Lutra lutra</i>	M	Jestem niewielkim drapieżnym ssakiem. Mam małe uszy i brązowe futerko z jasnym podgardlem. Choć mieszkam w całej Polsce, to jestem bardzo rzadka i zagrożona wyginięciem. Jeśli jednak dopisze Wam szczęście, spotkacie mnie nad brzegiem Bałtyku, nad nabrzeżami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduję w skarpach nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Czasami zajmuję też nory lisów lub borsuków. Jedną z moich siostr gra Marlenę w serialu „Pingwiny z Madagaskaru”.	
9	piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	F	Jestem słodkowodną rybą, mieszkającą w zbiornikach wodnych o mulistym dnie, np. w rowach melioracyjnych, kanałach, starorzeczach czy stawach. Uaktywniam się w nocy. Mam brązowe ciało z bokami i brzuchem w kolorze żółtym lub pomarańczowo-czerwonym. Od moich oczu aż do ogona biegną ciemne i jasne równoległe smugi. Wokół otworu gębowego mam wąsiki. Choć na co dzień używam skrzel, to umiem także oddychać powietrzem atmosferycznym przy pomocy jelita. Wydaję wtedy charakterystyczny pisk.	
10	batalion <i>Philomachus pugnax</i>	B	Jestem brodzącym ptakiem wędrownym z Europy i Azji, który zimuje w Afryce, Indiach lub na Bliskim Wschodzie. Mam długie nogi, małą głowę, krótką szyję i lekko wygięty dziób. Mój ogon i kuper są po bokach białe, grzbiet i skrzydła szarobrązowe, a upierzenie reszty ciała jest bardzo zmienne. Pióra samców w czasie godów tworzą wokół szyi kryzę, a na potylicy tzw. uszy. Ich kolor może być biały, żółty, pomarańczowy, niebieski, purpurowy lub czarny. Różny jest też rysunek na piórach i ubarwienie nóg oraz dzioba. W ten sposób każdy samiec jest równie niepowtarzalny jak ludzkie linie papilarne.	

*Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

ZESTAW DLA UCZNIÓW/UCZENNIC

świstun zwyczajny

starodub łąkowy

gęś gęgawa

kumak nizinny

rybitwa czarna

błotniak stawowy

żuraw zwyczajny

wydra europejska

piskorz

batalion

1. Jestem ptakiem wędrownym z rodziny kaczkowatych, zamieszkującym północną Eurazję. Mam krótki dziób i okrągłą głowę z wypukłym czołem. Moje upierzenie zależy od pory roku, zalotów i płci. Najbardziej ozdobny jest samiec w szacie godowej: czoło i wierzch głowy ma kremowy, boki głowy i szyję kasztanowe, ciało popielate z biało-czarnym prążkowaniem, czarne podogonie i niebieski dziób. Mieszkam na dużych jeziorach, rzekach, stawach i bagnach. Gniazdo buduję z gałązek, puchu i piór na ziemi, w pobliżu wody. Jem głównie zielone części roślin wodnych.

2. Pochodzę z rodziny selerowatych. Pod ziemią chowam kłącze, z którego co roku wyrasta moja wysoka rozgałęziona łodyga, pokryta złożonymi, pierzastymi, szorstko owłosionymi liśćmi. Na szczycie pędów mam baldachowate kwiatostany, złożone z białych drobnych kwiatków o 5 płatkach. Rosnę na wilgotnych łąkach, zaroślach, niskich torfowiskach oraz olsach Europy i Azji. W Polsce jestem gatunkiem rzadkim, a moje siedliska podlegają ochronie.

3. Jestem ptakiem wędrownym z rodziny kaczkowatych, zamieszkującym Eurazję. Upierzenie obydwu płci jest takie samo: szaro-popielate z poprzecznym prążkowaniem, a brzuch i podogonie białe. Spód i przód skrzydeł mam srebrzystoszary, nogi różowe lub czerwone oraz pomarańczowy dziób. Mieszkam na trudnodostępnych zbiornikach wodnych, gęsto porośniętych trzciną. Żeruję na polach i łąkach na trawy, zboża, owoce. Mój gatunek łączy się w pary na całe życia, a kiedy partner ginie, do końca życia pozostajemy sami. Jestem przodkiem gęsi domowej.

4. Jestem małym płazem bezogonowym. Na grzbiecie mam gruczoły jadowe, a na brzuchu jaskrawe pomarańczowe plamy. Dzięki temu skutecznie odstrasza ludzi i inne zwierzęta. Żyję w wodzie, zadowolają mnie nawet niewielkie kałuże albo koleiny na polnych drogach. Jak wysychają – szukam sobie nowego domu. Na ląd wychodzę tylko, by móc tam wygodnie zapaść w zimowy sen.

5. Jestem wędrownym ptakiem wodnym, dorastającym do 30 cm. Poznacie mnie po czarnym dziobie i ciemnoczerwonych nogach. Zamieszkuję bagna, podmokłe łąki, szuwary, wyspy i rozlewiska rzeczne. Zjadam tam moje ulubione owady, larwy, pająki, małe ryby i płazy. W Polsce żyję od wiosny do jesieni, a zimą spędzam w cieplejszych krajach Afryki. Najbardziej lubię wędrować w grupie z kilkunastoma ptasimi braćmi. Ludzie mnie chronią poprzez dbanie o moje siedliska i zapewnianie mi dobrych warunków do zakładania rodziny.

6. Jestem dużym ptakiem drapieżnym z rodziny jastrzębiowatych. Mam długie szarobrązowe skrzydła, wąski niebieskawy-popielaty ogon, żółte nogi, brązowy grzbiet oraz żółtobiałą głowę i pierś. Lubię tereny otwarte i nie zapuszczam się do lasów. Możecie mnie zobaczyć, kiedy latam nad zarośniętymi zbiornikami wodnymi lub mokradłami. Poluję na drobne ssaki, ptaki, płazy, ryby oraz owady. W Polsce żyję od marca do października, a zimą spędzam zwykle w Afryce. Jestem objęty ścisłą ochroną gatunkową, gdyż ludzie zbyt często wykaszają moje trzcinowiska i szuwary, pozbawiając mnie domu.

<p>7. Jestem dostojnym, szarym ptakiem z długimi, zwisającymi piórami na ogonie i grzbiecie. Moja głowa jest u góry karminowa, jej boki są białe, a czoło i przód długiej szyi - czarne. Do niedawna można mnie było spotkać w całej Europie, ale ludzie osuszyli podmokłe lasy i zniszczyli moje łągowiska. Dziś w Polsce występuję tylko miejscowo, dlatego zostałem objęty ścisłą ochroną gatunkową. Wymagam waszej pomocy i dbania o moje siedliska: rozległe bagna wśród lasów, torfowiska, wrzosowiska, tereny podmokłe i bagienne nad jeziorami oraz starorzeczami.</p>	<p>8. Jestem niewielkim drapieżnym ssakiem. Mam małe uszy i brązowe futerko z jasnym podgardlem. Choć mieszkam w całej Polsce, to jestem bardzo rzadka i zagrożona wyginięciem. Jeśli jednak dopisze Wam szczęście, spotkacie mnie nad brzegiem Bałtyku, nad nabrzeżami rzek, potoków, stawów i jezior. Buduję w skarpach nory, do których wejście znajduje się pod powierzchnią wody. Czasami zajmuję też nory lisów lub borsuków. Jedną z moich siostr gra Marlenę w serialu „Pingwiny z Madagaskaru”.</p>
<p>9. Jestem słodkowodną rybą, mieszkającą w zbiornikach wodnych o mulistym dnie, np. w rowach melioracyjnych, kanałach, starorzeczach czy stawach. Uaktywniam się w nocy. Mam brązowe ciało z bokami i brzuchem w kolorze żółtym lub pomarańczowo-czerwonym. Od moich oczu aż do ogona biegną ciemne i jasne równoległe smugi. Wokół otworu gębowe mam wąsiki. Choć na co dzień używam skrzeli, to umiem także oddychać powietrzem atmosferycznym przy pomocy jelita. Wydaję wtedy charakterystyczny pisk.</p>	<p>10. Jestem brodzącym ptakiem wędrownym z Europy i Azji, który zimuje w Afryce, Indiach lub na Bliskim Wschodzie. Mam długie nogi, małą głowę, krótką szyję i lekko wygięty dziób. Mój ogon i kuper są po bokach białe, grzbiet i skrzydła szarobrązowe, a upierzenie reszty ciała jest bardzo zmienne. Pióra samców w czasie godów tworzą wokół szyi kryzę, a na potylicy tzw. uszy. Ich kolor może być biały, żółty, pomarańczowy, niebieski, purpurowy lub czarny. Różny jest też rysunek na piórach i ubarwienie nóg oraz dzioba. W ten sposób każdy samiec jest równie niepowtarzalny jak ludzkie linie papilarne.</p>

Projekt finansowany z:

www.eeagrants.org

Pomoce zostały opracowane w ramach projektu Zgodnie z Naturą, prowadzonego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

www.globalna.ceo.org.pl

Opracowanie: Paulina Brokos

Źródła fotografii: <http://www.wikipedia.org/>, <http://www.bbc.co.uk/>